

KJ-1434

M.A. (Previous)
Term End Examination, 2020

SANSKRIT

Paper - III

भाषा विज्ञानम्

Time : Three Hours [Maximum Marks : 100
[Minimum Pass Marks : 36

नोट : सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः। प्रश्नों के अंक उनके दाहिनी ओर अंकित हैं।

इकाई-I

1. भाषायाः परिभाषां विलिख्य, भाषा च बोली च—
इत्युभयोः भेदो वर्णनीयः। 20

अथवा

भाषायाः पारिवारिकवर्गीकरणस्य वर्णनं क्रियताम्।

242_JDB_★_(4)

(Turn Over)

(2)

इकाई-II

2. ध्वनिपरिवर्तनस्य कारणानि विलिख्यन्ताम्। 20

अथवा

ग्रिममहोदस्य ध्वनिनियमो लेखनीयः।

इकाई-III

3. अर्थपरिवर्तनस्य कान्यपि दश कारणानि लिख्यन्ताम्। 20

अथवा

वैदिकसंस्कृतलौकिकसंस्कृतयोः भेदो वर्णनीयः।

इकाई-IV

4. अधोलिखितेषु केचन त्रयः श्लोका व्याख्येयाः : 20

(क) स्वरा विंशतिरेकश्च स्पर्शानां पञ्चविंशतिः।

यादयश्च स्मृता ह्यष्टौ चत्वारश्च यमाः
स्मृताः ॥

(ख) आत्मा बुद्ध्या समेत्यार्थान् मनो युङ्क्ते
विवक्षया।

मनः कायाग्निमाहन्ति स प्रेरयति मारुतम् ॥

(ग) अष्टौ स्थानानि वर्णानामुरः कण्ठः शिरस्तथा।

जिह्वामूलं च दन्ताश्च नासिकोष्ठौ च तालुच ॥

(3)

(घ) व्याघ्री यथा हरेत् पुत्रान् दंष्ट्राभ्यां न च
पीडयेत्।

भीता पतनभेदाभ्यां तद्वद् वर्णान् प्रयोजयेत् ॥

(ङ) गीती शीघ्री शिरःकम्पी तथा लिखितपाठकः।
अनुर्थज्ञोऽल्पकण्ठश्च षडेते पाठकाधमाः ॥

इकाई-V

5. (क) कस्यचिदेकस्य व्याख्या करणीया : 10

(i) सारं सारतो जत्वा असारं च सारतो।
ते सारं अधिगच्छन्ति सम्मासंकप्पगोचरा ॥

(ii) अप्पमादो अमतपदं पमादो मच्चुनो पदं।
अप्पमत्ता न मीयन्ति ये पमत्ता यथा मत्ता ॥

(ख) अधोलिखितस्य व्याख्या विधेया : 10

अमिय पाउअकब्बं पठिउं सोउं अ जे ण
आणन्ति।

कामस्स तत्रतन्तिं कुणन्ति ते कहँ ण लज्जन्ति ॥

अथवा

(4)

ते विरला सप्पुरिसा जे अभणेन्ता घडेन्ति
कज्जालावे ।

थोअ च्विअ ते वि दुमा जे
अमुणिअकुसुमणिग्गमा देन्ति फलं ॥
